

การลงโทษทางอาญาและรูปแบบวิธีการลงโทษในกฎหมายอาญาลาว Criminal Punishment and Punishing Forms in Lao Criminal Laws

ร.ต.อ. ดร.ศทาร์รัตน์ เฮงตระกูล¹

▣ บทคัดย่อ

การลงโทษทางอาญาและรูปแบบวิธีการลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการสำคัญในบรรดาวิธีต่าง ๆ ที่ต้องรับมือกับปัญหาอาชญากรรม ในอดีตการลงโทษและรูปแบบวิธีการลงโทษเน้นการแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิด แต่ต่อมาได้รับการพัฒนาเพื่อการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดและเยียวยาผลร้ายจากการกระทำผิด ในกฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ จึงต้องวางหลักการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การลงโทษ รูปแบบการลงโทษและวิธีการลงโทษเอาไว้ ซึ่งจากการศึกษากฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ก็พบว่ามีการบัญญัติ ถึงจุดประสงค์การลงโทษ ประเภทของโทษ รูปแบบวิธีการลงโทษไว้อย่างชัดเจนและมีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีทางอาญาวิทยาสมัยใหม่ โดยเน้นการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรม การให้การศึกษาอบรมเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำหรือการกระทำผิดรายใหม่ และเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์การลงโทษ รูปแบบและวิธีการลงโทษในหลักกฎหมายอาญาไทยคือประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 พบว่าโดยรวมมีความสอดคล้องกันในหลักการ แต่มีความแตกต่างกันบางประการในส่วนรูปแบบและวิธีการลงโทษซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติของแต่ละประเทศ

คำสำคัญ : การลงโทษในกฎหมายอาญา กฎหมายอาญาลาว

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยพายัพ
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายระหว่างประเทศ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์-บริหารงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วัฒนธรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

▣ Abstract

Criminal punishment and punishing forms are important measures of any states in handling with criminal issues. In the past, criminal punishment and punishing forms were to take revenge on behalf of victims. Later, they were developed to adjust how criminals behave and to heal damages from crimes. Thus, the criminal laws of any nations need to include principles related to purposes of punishment as well as punishing patterns and forms. From the study of Lao Criminal Laws 2005, it showed that there was significant enactment of purposes of punishment, types of punishment, and punishing patterns and forms; moreover, it indicated agreement with modern criminological concepts and theories. The modern criminological concepts and theories emphasize on the adjustment and development of behavior, educating and training in order to decrease criminal repetition and stop criminal commission. When compared to purposes of punishment and punishing patterns and forms in Thai Criminal Laws which is civil code 1956, it demonstrated the agreement in principle and differences in punishing patterns and forms which are unique in each and different countries.

Keyword: Punishment in Criminal Law, Lao Criminal Code.

1. บทนำ

การกระทำผิดทางอาญาเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติในสังคมของมนุษย์ ทั้งการกระทำผิดที่จัดเป็นอาชญากรรมพื้นฐาน คือความผิดต่อชีวิต

ร่างกาย ทรัพย์สิน เช่น การฆ่า การลักทรัพย์ การปล้นทรัพย์ การข่มขืน การทำร้ายร่างกาย และอาชญากรรมที่ต้องใช้ความสามารถขั้นสูงซึ่งจะเป็นการประกอบอาชญากรรมโดยอาชญากรอาชีพ หรือมีความรู้ มีอำนาจ ก็จะทำให้อาชญากรรมพื้นฐานมีความลึบซับซ้อนกลายเป็นอาชญากรรมขั้นสูงได้ เช่น อาชญากรรมทางการเงิน การฉ้อโกง อาชญากรรมองค์กร อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ แต่ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมประเภทใดย่อมส่งผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรม (Victims) และต่อความสงบสุขของสังคม การดำเนินการเพื่อเป็นการตอบโต้การประกอบอาชญากรรมจึงปรากฏในรูปแบบของการลงโทษอาชญากรลงโทษทางอาญาเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการดำเนินการเพื่อจัดการกับการกระทำความผิดทางอาญาซึ่งมีหลายรูปแบบวิธีการ ประกอบกับแนวคิดทางอาชญาวิทยาว่าด้วยสาเหตุการกระทำความผิดซึ่งมี 2 สำนักใหญ่ ๆ คือ สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) และสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งอธิบายสาเหตุการเกิดอาชญากรรมไว้ต่างกันทำให้การลงโทษและการกำหนดโทษทางอาญามีหลักการและเหตุผลที่ต่างกัน แต่ต่างก็มีวัตถุประสงค์ในชั้นนี้ไปคล้าย เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข ลดการประกอบอาชญากรรมและลดอาชญากร ในบทความฉบับนี้ผู้เขียนได้ศึกษาการลงโทษในกฎหมายอาญาลาวเพื่อทำการเปรียบเทียบลักษณะและรูปแบบการลงโทษทางอาญากับกฎหมายอาญาไทย โดยจำแนกบทความออกเป็น 3 ส่วน คือ 1.แนวคิดทางอาชญาวิทยาว่าด้วยการลงโทษและรูปแบบวิธีการลงโทษทางอาญา 2.ลักษณะการลงโทษทางอาญาและรูปแบบวิธีการลงโทษในกฎหมายอาญาลาว และ 3.บทสรุปและอภิปราย

2. ความมุ่งหมายในการศึกษาและระเบียบวิธีการศึกษา

ผู้เขียนมีความมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อศึกษาว่า ในกฎหมายอาญาของประเทศลาวมีหลักการลงโทษและ

รูปแบบวิธีการลงโทษอย่างไรและทำการเปรียบเทียบ กับกฎหมายอาญาไทย ทั้งนี้การศึกษาใช้ระเบียบวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ด้วยวิธีการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Data) จากเอกสารชั้นต้น (Primary Data) คือ กฎหมายอาญาลาว ฉบับปี ค.ศ. 2005 และประมวลกฎหมายอาญาไทย พ.ศ. 2499 และเอกสารชั้นรอง (Secondary Data) ได้แก่ เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเป็นเชิงพรรณนา (Description)

3. แนวคิดทางอาชญาวิทยาว่าด้วยการลงโทษและรูปแบบวิธีการลงโทษทางอาญา

3.1 แนวคิดทางอาชญาวิทยาว่าด้วยการลงโทษ

แนวคิดว่าด้วยการลงโทษผู้กระทำความผิด เป็นหลักการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในสมัยโบราณ ยังไม่มีหลักเกณฑ์กลางที่ให้สังคมยอมรับถือปฏิบัติ การลงโทษจะเป็นเรื่องของการแก้แค้นตอบแทนระหว่าง คู่กรณีและทางพรรคพวกของคู่กรณี หากเป็นผู้ถูกทำร้าย อ่อนแอกว่าก็จะเลิกหาเรื่องราวก็จะยุติ แต่ถ้ากรณีที่มีผู้เสียหายหรือผู้ถูกทำร้ายไม่ยอมยุติก็จะเป็นการแก้แค้นจองเวรกัน

ภายหลังเมื่อบ้านเมืองเริ่มมีการปกครองอย่างมีแบบแผน สังคมมีกฎระเบียบมีข้อห้ามที่มีประสิทธิภาพ รัฐก็ได้เข้าทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย ตัดสินความและให้ความยุติธรรมเพื่อยุติการตอบแทนแก้แค้นกันเอง ทั้งนี้รัฐถือว่า “การกระทำความผิดนั้นมีได้เป็นความเสียหายแก่ผู้เสียหายเท่านั้น หากแต่ยังทำความเสียหายทำลายความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมของสังคมโดยรวมด้วย” (ประเทือง ธนิยะผล. 2538: 166) จึงต้องเป็นหน้าที่ของรัฐในการแก้ปราบปราม จับกุมและตัดสินลงโทษต่อผู้กระทำความผิดเพื่อให้สังคมปลอดภัย ส่วนวิธีการลงโทษก็ใช้มาตรการที่รุนแรง ทารุณ เพื่อเป็นการขู่ขู่ให้หวาดกลัวและเข็ดหลาบไม่กล้าเอาเยี่ยงอย่าง จนในราวศตวรรษที่ 18

จึงเริ่มมีการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงวิธีการลงโทษให้ยุติธรรมและเหมาะสมกับความผิด โดยมีสำนักอาชญาวิทยาต่าง ๆ เสนอแนวความคิดในการลงโทษไว้มากมาย “ซึ่งก็เป็นรากฐานและทำให้เกิดวิวัฒนาการในการลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดจนนำมาสู่แนวคิดและวิธีการลงโทษที่ใช้ในปัจจุบันนี้” (ประเทือง ธนิยะผล. 2538 : 167)

แนวคิดทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ได้มีการปฏิบัติอยู่นั้น ได้มีการสรุปเป็นทฤษฎีการลงโทษตามกฎหมายอาญาว่าแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา แบ่งได้เป็น 4 ทฤษฎี คือ (อรรถพร ชูบำรุง. 2527 : 137, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2542 : 141, ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. 2529 : 105)

3.1.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นให้แก่สังคม (Retribution)

การทำทารุณผู้อื่นเพื่อทำการแก้แค้นมีมาแต่โบราณและเป็น “แนวคิดที่เก่าแก่ที่สุดและได้รับการยอมรับที่สุดในสมัยนั้น” (Reckless. 1973 : 352) ระหว่างคู่กรณีที่เป็นคู่กรณีกันเป็นเรื่องเฉพาะตัว โดยรัฐไม่เข้ามาเกี่ยวข้องต่อมาเกิดความคิดที่ว่า การแก้แค้นนั้นไม่ควรจะรุนแรงเกินกว่าที่ตนเสียหายและรัฐก็ได้เข้ามาทำหน้าที่ในการแก้แค้นต่อผู้กระทำความผิดแทนบุคคล เพราะความผิดได้กระทำลงไปกระทบต่อสังคมส่วนรวม แต่การลงโทษก็ต้องกระทำภายในกรอบของกฎหมาย (อรรถพร ชูบำรุง. 2527 : 137, ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. 2542 : 106.) รวมถึงการทรมานร่างกาย เพื่อบังคับให้มีการรับสารภาพความผิดและเปิดเผยผู้สมรู้ร่วมคิดในสมัยต่อมา วิธีรูปแบบการลงโทษจึงค่อยๆ เล่าความรุนแรงลง

ในปัจจุบัน แนวคิดว่าด้วยการแก้แค้นได้เริ่มคลายจากปรัชญาดั้งเดิมที่ลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะเหตุการณักระทำความผิดอย่างรุนแรง โดยการลงโทษจะเน้นการพิจารณาโทษที่สมควรจะได้รับ การพิสูจน์ความผิดอย่างถูกต้อง และข้ออื่นตามพฤติการณ์

แห่งการกระทำความผิดรูปแบบโทษความผิดก็ลดความรุนแรง “แต่การประหารชีวิตก็อาจถูกนำมาใช้เพื่อเป็นการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนชั้นสูงสุด” (Schmallegger. 1991 : 330)

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาว่าด้วยการกระทำผิดของสำนัก Classical School เพราะเป็นแนวคิดที่เน้นว่าการกระทำความผิดเกิดจากการตัดสินใจของผู้กระทำผิดเอง ในขณะที่การลงโทษจึงเน้นการลงโทษเพื่อตอบแทนการตัดสินใจที่ผิด และทดแทนให้กับสังคมที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น

3.1.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อบังคับอาชญากรรม (Deterrence)

ทฤษฎีการลงโทษแนวคิดนี้ เห็นว่าการมุ่งแต่การลงโทษ โดยอ้างว่าเพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนจากการกระทำทางอาญา เป็นสิ่งที่ไม่คุ้มค่ากับเวลาเป้าหมายที่ถูกต้องจึงอยู่ที่การป้องกันอาชญากรรมเมื่อมีความพยายามในการลดการกระทำผิด ที่ซ้ำซากของผู้ที่ถูกตัดสินว่าผิดจริง การลงโทษด้วยการแก้แค้นตอบแทนอาจจำเป็น แต่การป้องกันโดยทั่วไป ควรใช้ “วิธีการพยายามสร้างอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมล่วงหน้าของประชาชน เพื่อมิให้ต้องถูกจับจากการกลับไปกระทำความผิดแบบเดิมๆ อีก” (Reckless. 1973 : 353) ซึ่งการป้องกันนี้ ก็ถือเป็นวิธีการที่มีเหตุผลในการวางมาตรการเพื่อสังคมจากอาชญากรรมวิธีหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นเพราะวิธีการลงโทษเพื่อกำหนดป้องกัน “มีความง่ายในการตั้งเป้าหมายปฏิบัติงาน รวมทั้งเพราะการลงโทษเพื่อประสงค์เป็นการป้องกันนั้นมีความผ่อนคลายในการปฏิบัติงาน” (Schmallegger. 1991 : 330)

นักปราชญ์ทางทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมท่านแรก ๆ คือ Bentham (ค.ศ. 1748-1832) ได้เสนอความคิดว่า วัตถุประสงค์ขั้นสุดท้ายของการลงโทษคือสวัสดิภาพของสังคม ความจริงแล้วในเรื่องสวัสดิภาพ

ของสังคม ไม่ได้มีการลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่ได้มาด้วยการให้รางวัลอีกด้วย การลงโทษเองเป็นสิ่งที่ไม่ได้แต่มีประโยชน์ต่อสังคม เพราะช่วยป้องกันความเลวร้ายของอาชญากรรมแบบใหม่ ๆ ที่จะบังเกิดขึ้น และอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ๆ ก็กระทบต่อความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ Bentham ไม่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต โดยให้เหตุผลว่า “ไม่อาจจะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความสุข และความเจ็บปวดได้” (Reid. 1997 : 76) ส่วน Liszt ได้เน้นถึงการบริหารงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ว่ามีภารกิจสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ต้องพัฒนาและให้การสนับสนุนส่งเสริมคนอ่อนแอให้มากที่สุด ประการที่สอง ต้องแยกผู้ที่ไม่เหมาะสมในการอยู่ในสังคมไว้เสียต่างหาก แต่ไม่จำเป็นต้องฆ่าเขา การแยกไว้ก็เพื่อเขาจะไม่เป็นอันตรายต่อสังคม (อัฉนพ ชูบำรุง. 2527 : 139)

แนวคิดทฤษฎีการลงโทษเพื่อกำหนดอาชญากรรม ตั้งอยู่บนพื้นฐานการแยกอาชญากรรมออกจากชุมชน เพื่อมิให้ไปก่อความเดือดร้อน จึงวิเคราะห์ได้ว่า แนวคิดนี้เองก็ได้รับอิทธิพลสัมพันธ์กับแนวคิดว่าด้วยการกระทำความผิดของสำนัก Classical School เพราะมองตัวอาชญากรรมเป็นที่มาของการประกอบอาชญากรรม การนำตัวเหตุของอาชญากรรมออกไปจากสังคม จึงเป็นการป้องกันอาชญากรรม

3.1.3 ทฤษฎีการลงโทษ เพื่อกำหนดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อกำหนดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ต้องการที่ทำการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับพื้นฐานของอาชญากรในประเด็นทางความคิดพฤติกรรมงานของการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิด จึงต้องทำทั้งการศึกษา และการบำบัดทางจิตวิทยา เพื่อลดการกระทำผิดซ้ำในโอกาสภายหน้า (Schmallegger. 1991: 331)

แนวคิดของทฤษฎีนี้ เห็นว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญา ควรจะให้เหมาะสมกับอาชญากรแต่ละราย แนวคิดนี้มีการใช้การปฏิบัติต่อ

ผู้กระทำความผิด ทั้งการใช้เรือ่นจำ และใช้ชุมชน ในการแก้ไขฟื้นฟูในเรือนจำก็อาศัยการใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดี โดยจะทำ ทั้งแบบรายบุคคล และเป็นกลุ่มบุคคล ในด้านการใช้ ชุมชนก็พัฒนาเป็นการคุมประพฤติ การพักการลงโทษ แต่การปฏิบัติก็เป็นสิ่งที่ยาก เพราะไม่มีหลักประกัน อย่างชัดเจนเพียงพอว่าจะไม่มีการกระทำผิดซ้ำอีก (Reckless, 1973 : 355)

จากที่กล่าวมาถึงแนวคิดทฤษฎีการลงโทษ ได้แสดงให้เห็นว่า แนวคิดนี้มีความสอดคล้อง ได้รับ อิทธิพลจากแนวคิดปรัชญาว่าด้วยการกระทำความผิด ของสำนัก Positive School ที่เห็นว่าบุคคลกระทำความผิดเกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นตัวกระตุ้นให้ลงมือ กระทำผิด การลงโทษจึงควรคำนึงถึงปัจจัยที่เป็นผลให้ ต้องลงมือกระทำ ซึ่งแนวคิดทฤษฎีการลงโทษ เพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ก็ยอมรับถึงปัจจัยที่มีผลทำให้ ลงมือกระทำความผิด และมุ่งประสงค์แก้ไขปัจจัย ที่บกพร่องของผู้กระทำผิด หรือนำผู้กระทำผิดคืนสู่สังคม

3.1.4 ทฤษฎีการลงโทษที่มีจุดหมายรวม (Integration)

ทฤษฎีนี้ ถือว่าทฤษฎีการลงโทษทฤษฎีหนึ่ง ทฤษฎีใด ควรจะมีความมุ่งหมายหลายอย่าง การตอบแทน แก่คนให้สังคม การป้องกันอาชญากรรม การแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำผิดล้วนเป็นจุดมุ่งหมายของโครงการปฏิบัติ ต่อผู้กระทำผิด การกล่าวเช่นนี้ น่าจะเป็นจริง และเป็นสิ่ง ที่มีเหตุผลมากที่สุดในการลงโทษผู้กระทำผิดในสังคมปัจจุบัน (อรรถพร ชูบำรุง, 2527 : 142)

ตามทฤษฎีการลงโทษที่มีจุดหมายรวม การลงโทษจะกระทำในลักษณะที่จะส่งผลให้ผู้กระทำผิด สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมได้ แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้อง ลงโทษ หรือปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างพอควร แก่โทษ และต้องปฏิบัติจนกระทั่งผู้กระทำผิดจะไม่ กระทำผิดซ้ำอีก ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ระบบราชทัณฑ์ ในปัจจุบัน ซึ่งดูแลการลงโทษด้วยการจำคุกก็มีการ ดำเนินการตามทฤษฎีอยู่เช่นกัน เพราะการจำคุกนั้น

จะครอบคลุมทฤษฎีทั้งสามที่กล่าวมาแล้ว คือ ทฤษฎี การป้องกันอาชญากรรม เพราะการนำคนเข้าไปได้ ในเรือนจำ ก็จะป้องกันมิให้เขาสามารถทำผิดได้อีก และยังป้องกันมิให้ผู้อื่นเลียนแบบ กล่าวกระทำผิด เพราะถ้าทำผิดในลักษณะเดียวกัน ก็จะถูกลงโทษ ในลักษณะเดียวกัน ตามที่กฎหมายและแนวทางปฏิบัติ วางไว้ ขณะเดียวกันการลงโทษก็ยังเป็นการแก้แค้น ให้สังคม เพราะผู้กระทำผิดจะมีความทุกข์ทรมาน ขาดอิสรภาพในการดำเนินชีวิตตามปกติ และความทุกข์ ทรมานใจจากการกระทำผิดของตน ล้วนสังคมก็ได้รับ การตอบแทนที่คนในสังคมจะดำเนินชีวิตได้ปลอดภัย และบรรเทาจากความทุกข์ใจที่ได้รับจากการกระทำผิด ของอาชญากร และในการปฏิบัติงานของเรือนจำ ยังได้ยึดหลักมนุษยธรรม และหลักพฤติกรรมศาสตร์ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด “ซึ่งก็เป็นไปตามหลัก ทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด” (อรรถพร ชูบำรุง, 2527 : 143)

การดำเนินงานตามทฤษฎีจุดมุ่งหมายรวม กล่าวได้ว่า มีความสมบูรณ์ในการนำหลักการสำคัญของ ทฤษฎีการลงโทษ สำคัญทั้ง 3 แนวคิด มาประมวล และเป็นแนวทางที่น่าจะปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ ยังประมวลแนวคิดปรัชญาว่าด้วยการกระทำความผิด ทั้ง Classical School และ Positive School เป็นพื้นฐาน แนวคิดได้อย่างลงตัวอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ก็น่าสนใจว่า ในการปฏิบัติจริง จะมีการเน้นจุดมุ่งหมายตามทฤษฎี ว่าด้วยลงโทษใด ซึ่งก็คงจะขึ้นกับสภาพสังคม สถิติ การประกอบอาชญากรรม และความรุนแรงของ อาชญากรรมที่จะเป็นปัจจัยกำหนดให้การดำเนินการ จะใช้แนวคิดในการลงโทษใดเป็นแนวคิดนำ

3.2 ข้อสังเกต แนวคิดว่าด้วยการลงโทษ และวัตถุประสงค์การลงโทษ

จากการศึกษาถึงแนวคิดปรัชญาของสำนัก Classical School และสำนัก Positive School สามารถจะประมวลเป็นแนวคิดในการลงโทษได้ว่า

Classical School เน้นการลงโทษบนพื้นฐาน

การลงโทษต้องสัมพันธ์ในลักษณะการกระทำผิด กล่าวคือ การจะลงโทษอย่างไร รูปแบบใด จะต้องมีการกำหนดไว้ชัดเจนโดยกฎหมายจะกำหนดตามอำเภอใจของผู้พิจารณามีได้ และการลงโทษบุคคลหนึ่งแบบหนึ่ง อัตราร้อยหนึ่ง และลงโทษบุคคลอีกแบบหนึ่ง มีอัตราโทษหนึ่งไม่ได้ซึ่งผู้เขียนขอใช้คำว่า “การลงโทษ” ต้องมี “ความเป็นธรรมในการลงโทษ” (Justice in Punishment) วัตถุประสงค์ในการลงโทษคือต้องการให้การลงโทษเป็นไปอย่างมีแบบแผน ชัดเจน เพื่อชี้แจงให้นักการตัดสินใจของผู้ที่คิดจะกระทำผิด

Positive School เน้นการลงโทษบนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “การลงโทษต้องสัมพันธ์กับลักษณะของบุคคลผู้กระทำผิด” กล่าวคือ การลงโทษจะต้องนำความแตกต่างของคุณลักษณะบุคคลผู้กระทำผิดมาเป็นหลักในการพิจารณาด้วยความแตกต่างที่ว่านี้คือ อายุ ความสามารถในการเรียนรู้ ความบกพร่องหรือความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจ สภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้กระทำผิด เป็นต้น เพราะแนวคิดของ Positive School เชื่อในปัจจุบันอันไม่อาจควบคุมได้ที่ทำให้บุคคลต้องกระทำผิดหรือมีพฤติกรรมอาชญากรรมนั่นเอง ซึ่งการจะลงโทษเด็กกับผู้ใหญ่ในอัตราโทษหรือรูปแบบเดียวกันนั้นย่อมไม่เหมาะสม เพราะเด็กย่อมมีความสมบูรณ์ในการรับรู้ตัดสินใจดีกว่าผู้ใหญ่หรือคนที่ป่วยเป็นโรคจิต โรคประสาทนั้นมีปัญหาในการรับรู้และการตัดสินใจเมื่อเปรียบเทียบกับวิญญูชนทั่วไป ดังนั้นจึงต้องนำข้อบกพร่องนั้นเป็นลักษณะรูปแบบของตัวผู้กระทำผิด มาเป็นข้อพิจารณาในการกำหนดโทษที่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยจะใช้คำว่า การลงโทษต้องมี “ความเป็นธรรมในการกำหนดโทษ” (Justice in Requirement) เพราะวัตถุประสงค์ในการลงโทษมิได้มุ่งแต่จะลงโทษต่อผู้กระทำเท่านั้น แต่เป็นการเตือนสังคมและแก้ไขข้อบกพร่องความผิดปกติในลักษณะของผู้กระทำผิดด้วย

จากข้อสังเกตข้างต้นนั้น ถ้าจะพิจารณาว่าแนวคิดใดเหมาะสมชัดเจนกว่ากันต้องพิจารณาไม่รู้จัก

เพราะแต่ละแนวคิดมีจุดเด่นจุดด้อยต่างกัน แนวคิดที่ว่าด้วยการลงโทษของ Classical School อาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างของลักษณะบุคคล ซึ่งการลงโทษที่ต่างกันจะเห็นว่าบุคคลที่บกพร่องในคุณลักษณะย่อมเสียเปรียบบุคคลปกติที่ตัดสินใจกระทำผิด แต่ในขณะที่เดียวกันตามแนวคิดที่ว่าด้วยการลงโทษ Positive School ย่อมก่อให้เกิดข้อโต้แย้งในเรื่องอัตราโทษที่จะขาดความชัดเจนแน่นอน และเห็นช่องทางหลบเลี่ยงการรับโทษได้ รวมทั้งขาดประสิทธิภาพในการป้องกัน หรือควบคุมบุคคลในสังคมไม่ให้กระทำผิด

ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอหลักในการพิจารณาการลงโทษหรือกำหนดโทษ ควรพิจารณาให้ชัดเจนว่า “บุคคลที่มีคุณลักษณะแบบเดียวกัน ให้ลงโทษแบบเดียวกัน” (Same Requirement Same Punishment) หมายความว่าในการพิจารณาการลงโทษหรือกำหนดโทษนั้น ต้องพิจารณาเป็น 2 ขั้นตอน คือ

- 1) พิจารณาว่าบุคคลที่กระทำผิดนั้น มีความบกพร่องในคุณลักษณะแบบใด ก็ให้ลงโทษหรือกำหนดโทษ ในอัตราเท่ากับบุคคลที่บกพร่องคุณลักษณะในลักษณะเดียวกัน
- 2) กรณีผู้กระทำผิดนั้นไม่มีข้อบกพร่องทางคุณลักษณะ ก็ให้ลงโทษเท่าเทียมกับผู้กระทำผิดในลักษณะความผิดเดียวกัน

ที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นการผลานแนวคิดที่ว่าด้วยการลงโทษของ Classical School กับ Positive School เข้าด้วยกัน แต่อย่างไรก็ตามข้อเสนอของผู้เขียนอาจมีปัญหาในการนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้ ซึ่งต้องมีการศึกษาในความเป็นไปได้ต่อไป

3.3 รูปแบบวิธีการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดในทางอาญา

ในอดีตรูปแบบการลงโทษแต่เดิมจะเป็นไปตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจ สุดแท้แต่จะคิดหาวิธีการ ซึ่งก็ปรากฏว่าโหดร้ายและรุนแรง ต่อมาเมื่อสังคมมีสถาบันทางกระบวนการยุติธรรมชัดเจน ก็มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นและได้วางรูปแบบวิธีการลงโทษ

ซึ่งก็จะสัมพันธ์กับแนวคิดในการป้องกัน และควบคุม อาชญากรรมด้วย จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดก็จะเห็นว่า แนวคิดในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมแต่ละ แนวคิดนั้นก็กำหนดรูปแบบการลงโทษหนักเบาไว้ต่างกัน เช่น แนวคิดในการบังคับใช้กฎหมาย ก็จะเน้นรูปแบบ การลงโทษที่เป็นการตอบแทนการกระทำผิดโดยการ ประหารชีวิตก็ได้หรือแนวคิดอื่นรวมทั้งการตัดอวัยวะ ซึ่งไม่ได้อะไรมากไปกว่าการยับยั้งชั่งน้ำหนักบุคคลที่คิดจะ กระทำผิดตามแนวคิดชุมชนสัมพันธ์ไม่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการลงโทษมากไปกว่าการป้องกัน สังคมและ ลักษณะของชุมชนสัมพันธ์ เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ในชุมชนมากกว่าจะมุ่งเน้นเอาผิดกับผู้กระทำผิด ทั้งนี้ รูปแบบการลงโทษยังคงเกี่ยวข้องกับแนวคิดในการ ควบคุมอาชญากรรมโดยสิ่งแวดล้อมอยู่บ้างแต่น้อย เพราะแนวคิดเน้นการควบคุมอาชญากรรมโทษ สิ่งแวดล้อมนั้น เน้นการปรับสภาพชุมชนและการลด โอกาสที่บุคคลจะกระทำผิดมากกว่าจะมุ่งลงโทษเท่านั้น ส่วนแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการลงโทษอยู่พอสมควร แต่จะเป็นรูปแบบการลงโทษเบา เช่น การปรับหรือ ใช้วิธีการทางแพ่ง เพราะแนวคิดนี้เน้นการแก้ไขสังคม และเยาวชน เพื่อฟื้นฟูสภาพบุคคล ซึ่งเป็นแนวทางของ แนวคิดที่ว่าด้วยการลงโทษ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ให้กลับสู่สังคมไม่หวนไปกระทำผิดซ้ำอีก

รูปแบบการลงโทษ จากอดีตถึงปัจจุบันมีรูปแบบ การลงโทษที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม แต่แม้จะมีวิธีการที่แตกต่างกัน รูปแบบการลงโทษที่เปลี่ยนไปตาม สภาพสังคม แต่แม้จะมีวิธีการที่แตกต่างกันหรือรูปแบบ การลงโทษที่เปลี่ยนไปตามยุคด้วย แต่รูปแบบการลงโทษ ก็ยังคงใกล้เคียงกัน กล่าวคือ จากการศึกษาจาก Edwin H. Sutherland และ Donald R. Cressey ได้พบว่า รูปแบบวิธีการลงโทษโดยทั่วไปเมื่อมีการกระทำที่ขัดต่อ กฎหมายนั้น จำแนกได้เป็น 4 กลุ่ม ใหญ่ได้คือ (ประเสริฐ เมฆมณี. 2525 : 2)

1) การลงโทษที่เป็นการตัดออกจากกลุ่ม

(Removal from the Group) ซึ่งการลงโทษในลักษณะนี้ เป็นการลงโทษเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดออกไปจากสังคม ซึ่งก็ได้แก่ การเนรเทศ (Exile) การประหารชีวิต (Death Penalty) รวมทั้งการจองจำผู้กระทำผิด (Imprisonment)

2) การลงโทษโดยกระทำผิดต่อเนื้อตัว ร่างกายผู้กระทำผิด (Physical Torture) เป็นการลงโทษ โดยมุ่งเน้นให้ผู้กระทำผิดได้รับความทรมานทางกาย เป็นสำคัญ เป็นการแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิด วิธีการ ลงโทษแบบนี้ก็เช่นการตี (Flogging or Whipping) การตัดอวัยวะผู้กระทำผิด (Mutilation)

3) การลงโทษโดยการลดฐานะในทางสังคม (Social Degradation) เป็นการลงโทษเพื่อให้ ผู้กระทำผิดได้รับความอับอาย และรู้สึกว่าคุณภาพ ฐานะทางสังคมตกต่ำลง ซึ่งในกฎหมายไทยโบราณก็จะมี การลงโทษในรูปแบบเช่นนี้ได้แก่ การถอดยศ ลดเป็นไพร่ หรือขายเป็นทาส ส่วนในปัจจุบันรูปแบบการลงโทษ ตามวิธีการรูปแบบนี้ได้แก่ การตัดสิทธิบางประการ เช่น การถูกห้ามประกอบอาชีพ การถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

4) การลงโทษโดยสร้างผลกระทบทาง การเงินต่อผู้กระทำผิด (Financial Loss) ซึ่งเป็น รูปแบบการลงโทษที่มุ่งตรงต่อทรัพย์สินของผู้กระทำผิด รวมไปถึงวัตถุที่ใช้กระทำผิดซึ่งได้แก่ การปรับ (Fines) เป็นโทษที่ใช้สำหรับความผิดที่เป็นความผิดลหุโทษ ที่ผลไม่ร้ายแรงมากนัก หรือเพื่อทดแทนการจำคุก ระยะสั้น ซึ่งให้ผลดี ก็คือ เป็นการลดจำนวนผู้กระทำผิด เข้าสู่เรือนจำได้จำนวนหนึ่ง และการริบทรัพย์สิน (Forfeiture of Property) เป็นการลงโทษเพื่อให้เสียหาย ต่อทรัพย์สินของผู้กระทำผิด หรือวัตถุที่ใช้กระทำผิด ซึ่งในประเทศไทยมีการจำแนกการริบทรัพย์สินออกเป็น 2 กรณีใหญ่ ๆ ได้แก่ ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนดให้ริบ (มาตรา 32 ประมวลกฎหมายอาญา) และทรัพย์สิน ที่ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด (มาตรา 33 ประมวลกฎหมายอาญา) จะสังเกตว่าการลงโทษ ตามรูปแบบนี้จะมุ่งเน้นกระทำต่อทรัพย์สินเป็นสำคัญ

ในการลงโทษทั้ง 4 รูปแบบที่กล่าวมาข้างต้นนั้น กระบวนการยุติธรรม จะมีการเลือกใช้รูปแบบวิธีการลงโทษแบบใดนั้น ต้องคำนึงถึงความแตกต่าง ความหนักเบาของการกระทำความผิด และตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งความหนักเบาของโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ ก็ยังขึ้นอยู่กับยุคสมัย และความรู้สึกของสังคมในเวลานั้น ๆ ด้วย นั่นเป็นผลให้การลงโทษตามฐานความผิดหนึ่งอาจไม่เหมือนกับการลงโทษในฐานะความผิดเดียวกัน แต่ต่างระยะเวลายุคสมัยกันได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ก็คือโทษในทางอาญา ซึ่งมีการใช้เพื่อลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งอันที่จริงแล้วยังมีอย่างอื่นอีกเป็นการใช้ค่าเสียหาย (Restitution Order) (ประเสริฐ เมฆมณี. 2525 : 42) การจ่ายค่าชดเชย (Compensation Order) แต่ประเทศไทยมิได้มีการวางวิธีการลงโทษลักษณะนี้ไว้ แต่การจ่ายค่าชดเชย หรือการใช้ค่าเสียหายจะไม่กล่าวไว้ เพราะเป็นความผิดในทางแพ่ง

เมื่อทราบถึงแนวคิดทางอาชญาวิทยาว่าด้วยการลงโทษและรูปแบบวิธีการลงโทษทางอาญาที่มีการดำเนินการอยู่ในระดับสากลแล้ว ในลำดับต่อไปผู้เขียนจะได้กล่าวถึง การลงโทษทางอาญาและรูปแบบวิธีการลงโทษในกฎหมายอาญาลาวและกฎหมายอาญาไทย เพื่อทำการศึกษารวบรวมเปรียบเทียบตามความมุ่งหมายของการศึกษาในบทความฉบับนี้

4. ลักษณะการลงโทษทางอาญาและรูปแบบวิธีการลงโทษทางอาญาในกฎหมายอาญาลาว

ในกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 และประมวลกฎหมายไทย พ.ศ. 2499 ต่างกำหนดเงื่อนไขความรับผิดทางอาญาไว้ทำนองเดียวกันว่าการรับผิดทางอาญาจะเกิดขึ้นกับบุคคลก็ต่อเมื่อบุคคลได้กระทำในสิ่งที่ กฎหมายอาญาในขณะที่ กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิด ซึ่งก็เป็นไปตามหลักความรับผิดทางอาญาที่ว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ ไม่มีกฎหมาย” (Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege) โดยในมาตรา 2 (ใหม่) ของกฎหมายอาญาลาว

ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้บัญญัติหลักการไว้ว่า

“บุคคลผู้ใดจะมีความรับผิดชอบทางอาญา และจะถูกลงโทษทางอาญาได้ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้น หากมีการกระทำโดยเจตนา หรือ ด้วยความไม่ระมัดระวังที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นของ ลปป.ลาว ที่ได้กำหนดโทษทางอาญา และในเมื่อมีคำตัดสินของศาลเท่านั้น” (แปลจากภาษาลาว)

ในขณะที่ตามประมวลกฎหมายอาญาไทย พ.ศ. 2499 มาตรา 2 วรรคแรกได้บัญญัติ ไว้ว่า

“บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้ที่กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ตามกฎหมาย”

จะเห็นได้ว่าทั้งสองประเทศต่างให้ความสำคัญต่อความรับผิดทางอาญาโดยคำนึงว่าต้องมีการกระทำในขณะที่ มีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดจึงจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญา ทั้งนี้ระดับการลงโทษก็เป็นไปตามความหนักเบาของการกระทำความผิด

4.1 ประเภทการกระทำความผิดตามหลักกฎหมายอาญาลาว

ในกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้กำหนดประเภทหรือสถานการกระทำความผิดแบ่งเป็น 3 สถาน (มาตรา 8) ดังนี้

- 1) ลหุโทษ คือการกระทำความผิดที่กฎหมายได้กำหนดโทษ ต่ำหนิวิจารณ์ต่อหน้ามหาชน หรือโทษปรับไหม
- 2) โทษานุโทษ คือการกระทำความผิดที่กฎหมายได้กำหนดโทษ ตัดสร้างโดยไม่ตัดอิสรภาพ หรือโทษตัดอิสรภาพตั้งแต่สามเดือนถึงสิบปีและโทษปรับไหม
- 3) ครุโทษ คือการกระทำความผิดที่กฎหมายได้กำหนดโทษตัดอิสรภาพตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปถึงตลอดชีวิตพร้อมทั้งโทษปรับไหม และโทษประหารชีวิต

ซึ่งรายละเอียดของการลงโทษและรูปแบบวิธีการลงโทษตามกฎหมายอาญาลาวจะได้อีกในหัวข้อต่อไป

4.2 หลักกฎหมายอาญาลาวที่เกี่ยวกับการลงโทษและรูปแบบวิธีการลงโทษ

หลักกฎหมายอาญาลาวที่เกี่ยวกับการลงโทษและรูปแบบวิธีการลงโทษ ปรากฏอยู่ในกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 หมวดที่ 5 ว่าด้วยโทษ ตั้งแต่มาตรา 27-36 โดยจะประกอบด้วยจุดประสงค์ของการลงโทษ (มาตรา 27) ประเภทของโทษ (มาตรา 28) และมีการอธิบายลักษณะของโทษแต่ละประเภท (มาตรา 29-36) ซึ่งผู้เขียนจะอธิบายจากการแปลด้วยภาษาลาว ดังจะกล่าวต่อไปนี้

4.2.1 จุดประสงค์ของการลงโทษ

ตามมาตรา 27 แห่งกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้วางหลักวัตถุประสงค์ของการลงโทษไว้ว่า “การลงโทษไม่เพียงแต่จะมีจุดประสงค์ลงโทษผู้กระทำผิดเท่านั้น หากแต่ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อ **ดัดสร้าง** และศึกษาอบรมผู้ถูกลงโทษให้มีจิตใจบริสุทธิ์ต่อการออกแรงงาน, ให้ปฏิบัติ (ตาม) กฎหมายอย่างถูกต้องและเคร่งครัด, ให้เคารพระบอบการดำรงชีวิตของสังคมพร้อมทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดครั้งใหม่เกิดขึ้นสำหรับผู้ถูกลงโทษและสำหรับบุคคลอื่นด้วย

การลงโทษมิได้มีจุดประสงค์จะก่อความทุกข์ทรมานแก่ร่างกายหรือเหยียบย่ำเกียรติศักดิ์ศรีของมนุษย์”

จากมาตรา 27 ข้างต้นจะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์การลงโทษตามกฎหมายอาญาลาวเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเพื่อให้กลับคืนสู่สังคมโดยไม่เกิดการกระทำผิดซ้ำทั้งจากตัวผู้กระทำผิดเองหรืออาชญากรรมรายใหม่ และมีได้ต้องการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิดหรือทำลายศักดิ์ศรีของผู้กระทำผิด อันเป็นการสอดคล้องกับปรัชญาการลงโทษสำนัก Positive School และเป็น การลงโทษตามหลักทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือตามทฤษฎีการลงโทษตามจุดมุ่งหมายรวม

4.2.2 ประเภทของการลงโทษ

ตามมาตรา 28 แห่งกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้แบ่งประเภทของโทษออกเป็น 2 ประเภท คือ โทษต้นตอ และโทษเพิ่ม

โทษต้นตอ คือโทษที่กำหนดเป็นโทษหลักของฐานความผิด ส่วนโทษเพิ่ม คือโทษที่กำหนดให้ลงโทษเพิ่มจากโทษต้นตอ

โทษต้นตอ ประกอบด้วย(มาตรา 28 ก.)

1) **ตำหนิวิจารณ์ต่อหน้ามหาชน** ตามมาตรา 29 แห่ง กฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้อธิบายว่า โทษตำหนิวิจารณ์ต่อหน้ามหาชน หมายถึง การตำหนิวิจารณ์ผู้กระทำผิดในที่ประชุมศาล ในกรณีจำเป็น ก็อาจจะเอาคำตัดสินของศาลลงในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือด้วยวิธีการอื่นก็ได้

2) **ดัดสร้างโดยไม่ตัดอิสรภาพ** ตามมาตรา 30 แห่ง กฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้อธิบายว่า โทษดัดสร้างโดยไม่ตัดอิสรภาพ หมายถึง โทษที่จะลง**ใส่** (แก่) ผู้กระทำผิด ด้วยการมอบให้ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ผู้นี้ทำงานอยู่ที่สถานที่ทำงานเดิมหรือสถานที่อื่น โดยหักเงินตั้งแต่ ร้อยละห้าถึงร้อยละยี่สิบของเงินค่าแรงทั้งหมดของผู้กระทำผิดเข้าเป็นรายได้ของรัฐตามคำตัดสินของศาล โดยโทษดัดสร้างโดยไม่ตัดอิสรภาพที่จะลง**ใส่**ผู้กระทำผิดนี้ มีกำหนดไม่เกิน หนึ่งปี

3) **ตัดอิสรภาพ** ตามมาตรา 31 แห่งกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้อธิบายว่า โทษตัดอิสรภาพมีกำหนดตั้งแต่สามเดือนถึงยี่สิบปี หรือตลอดชีวิต ห้ามลงโทษตัดอิสรภาพตลอดชีวิต**ใส่** (แก่) ผู้กระทำผิดที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี และผู้หญิงที่**ท้อง** (ตั้งครรภ์) ในเวลากระทำความผิด

4) **ประหารชีวิต** มาตรา 32 แห่งกฎหมายอาญา ฉบับ ค.ศ. 2005 อธิบายว่า โทษประหารชีวิต**แน่นอน** (คือ) มาตราการพิเศษของการลงโทษที่จะลง**ใส่** (แก่) ผู้กระทำผิดในสถานหนักเป็นพิเศษซึ่ง**ได้บ่ง** (กำหนด) ไว้ในภาคเฉพาะของกฎหมายอาญาฉบับนี้ การประหารชีวิต**แน่นอน** (คือ) ปฏิบัติด้วยการยิงเป้า ห้ามลงโทษประหารชีวิต**ใส่** (แก่) ผู้กระทำผิด

ที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปีในเวลากระทำผิดและผู้หญิงที่**ถือพา** (ตั้งครรภ์) ในเวลากระทำผิด หรือในเวลาตัดสิน หรือในเวลาปฏิบัติโทษ

โทษเพิ่ม ประกอบด้วย (มาตรา 28 ข.)

1) **ปรับไหม** (ในบางกรณีอาจเป็นโทษต้นต่อ) ตามมาตรา 33 แห่งกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้อธิบายว่า โทษปรับไหม**แมน** (คือ) โทษทางด้านการเงินซึ่ง**แมน** (คือ) ศาลเป็นผู้วางตามกรณี และขอบเขตที่กฎหมายได้กำหนดไว้ จำนวนเงินที่จะปรับไหมนั้น ต้องกำหนดตามความร้ายแรงของการกระทำผิดโดยอิง**ใส่** (กับ) สภาพเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด ในกรณีที่ผู้เกี่ยวข้อง (ข้อ) หากไม่สามารถจะเสียค่าปรับไหมได้ในเวลานั้น ศาลก็สามารถเปลี่ยนโทษปรับไหมมาเป็นโทษตัดสร้างโดยไม่ตัดอิสระภาพห้ามเอาโทษปรับไหมเปลี่ยนมาเป็นโทษตัดอิสระภาพและห้ามเอาโทษตัดอิสระภาพเปลี่ยนมาเป็นโทษปรับไหม

2) **ริบวัตถุสิ่งของ** ตามมาตรา 34 วรรคสี่และวรรคห้า แห่งกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้อธิบายว่า โทษริบวัตถุสิ่งของของ **แมน** (คือ) การริบวัตถุสิ่งของที่ใช้ในการกระทำผิด หรือ สำหรับใช้ในการกระทำผิด หรือ ได้มาจากการกระทำผิดโดยเจตนา มาเป็นของรัฐ วัตถุสิ่งของของบุคคลอื่นที่**รับใช้** (มีส่วน, สนับสนุน) การกระทำผิดนั้น จะถูกริบเป็นของรัฐได้ก็ต่อเมื่อเจ้าของผู้ที่ให้ยืมหาก**ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ** (เจตนาไม่สุจริต) หรือในเมื่อเห็นว่าการริบวัตถุสิ่งของนั้นมีความจำเป็นเพื่อปกป้องรักษาสังคม วัตถุสิ่งของที่เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐและ**รวมหมู่** (ส่วนรวม) นั้นจะไม่ถูกริบ แต่หากยังต้องลงคืนให้แก่องค์การจัดตั้งที่เกี่ยวข้อง

3) **ริบทรัพย์สิน** ตามมาตรา 34 วรรคแรก และวรรคสอง แห่งกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้อธิบายว่า โทษริบทรัพย์สิน **แมน** (คือ) การเอาทรัพย์สินทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่งที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำผิดมาเป็นของรัฐโดย**ไม่มีการใช้แทน** (ค่าทดแทน) โทษริบทรัพย์สินจะลงได้แต่การกระทำผิด

ที่เป็นอันตรายร้ายแรง ซึ่งได้กำหนดไว้ในภาคเฉพาะของกฎหมายอาญาลาวฉบับนี้เท่านั้น ในกรณีที่ได้ตกลงริบทรัพย์สินทั้งหมดต้องได้ยกเว้นทรัพย์สินที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของผู้กระทำผิด และครอบครัว ตามบัญชีที่**ได้คัดค้าน** (กำหนดไว้ใน) กฎหมายอาญาลาวฉบับนี้ ในกรณีที่ได้ตกลงริบทรัพย์สินส่วนใดส่วนหนึ่ง ศาลต้องกำหนดทรัพย์สินที่จะถูกริบนั้นให้**จะแจ้ง** (ชัดเจน)

4) **ปลดสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง** ตามมาตรา 35 แห่งกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้อธิบายว่า โทษปลดสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง **แมน** (คือ) การตัดสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งของผู้กระทำผิดในฐานะครูโทษโทษปลดสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง ที่**จะลงใส่** (ต่อ) ผู้กระทำผิดนั้น ไม่ให้เกินห้าปี นับแต่วัน**ปฏิบัติโทษ** (ลงโทษ) ล้นสุดแล้วเป็นต้นไป

5) **จำกัดที่อยู่** ตามมาตรา 36 แห่งกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 ได้อธิบายว่า โทษจำกัดที่อยู่ **แมน** (คือ) การห้ามผู้ถูกตัดสินออกจากสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง หรือห้ามเข้าไปอยู่สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งตามที่ได้กำหนดไว้ในคำตัดสินของศาลโทษจำกัดที่อยู่ที่จะลง**ใส่** (ต่อ) ผู้กระทำผิดนั้น ไม่ให้เกินห้าปีนับแต่วัน**ปฏิบัติโทษ** (ลงโทษ) ล้นสุดแล้วเป็นต้นไป

เมื่อทราบถึงการลงโทษและรูปแบบวิธีการลงโทษตามกฎหมายอาญาแล้วในลำดับต่อไปผู้เขียนจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับการลงโทษและรูปแบบการลงโทษทางอาญาระหว่างกฎหมายอาญาลาวและกฎหมายอาญาไทย

4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการลงโทษและรูปแบบการลงโทษทางอาญาระหว่างกฎหมายอาญาลาวและกฎหมายอาญาไทย

ในส่วนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการลงโทษและรูปแบบการลงโทษทางอาญาระหว่างกฎหมายอาญาลาวและกฎหมายอาญาไทยใน 2 ประเด็น ดังนี้

4.3.1 วัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญาในกฎหมายอาญาไทยแม้จะไม่บ่งบัพัญญัติ

เกี่ยวกับจุดประสงค์การลงโทษที่ชัดเจนแบบเดียวกับ มาตรา 27 ของกฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 แต่จากการประมวลในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และความเห็นของนักนิติศาสตร์ พอจะอธิบาย ลักษณะโทษทางอาญาว่ามีลักษณะหรือจุดประสงค์ ดังนี้ (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2550 : 90)

- 1) โทษต้องใช้บังคับโดยเสมอภาค มิใช่มีขึ้นเพื่อลงต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ
- 2) โทษต้องบังคับโดยรัฐ และมีกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนด มิใช่การลงโทษกันเองของบุคคล
- 3) โทษต้องเป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะ เป็นโทษต่อร่างกาย เช่น กักขัง หรือโทษทางทรัพย์สิน เช่น การปรับ แต่หากมิใช่การทำที่เป็นผลร้าย หรือการยึดทรัพย์สินหรือปรับค่าสินไหมเพื่อชดเชยความเสียหายที่ได้กระทำขึ้น มิใช่โทษทางอาญา
- 4) โทษจะต้องลงตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

อนึ่ง ตามหลักนิติศาสตร์ไทยยังเห็นว่าการลงโทษทางอาญาต้องทำให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (รัฐ ชุมชน ผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด) กฎหมายจึงต้องกำหนดโทษให้เหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะความผิด การลงโทษต้องคำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้กระทำความผิด (เช่น ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 65 กรณีผู้กระทำความผิดมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน หรือมาตรา 72 กรณีบันดาลโทสะ เป็นต้น) และการลงโทษต้องดูความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยกำหนดโทษตามความเหมาะสม สัดส่วนการกระทำความผิด (เช่น กรณีระหว่าง เป็นตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน อัตราโทษจะแตกต่างกัน) แต่ทั้งนี้ การลงโทษทางอาญาต้องประกอบด้วยหลักการแก้ปัญหาพฤติกรรมของคน การอาศัยสภาพแวดล้อมสังคม การศึกษาอบรม ครอบครัวยุ วัย และศาสนา ซึ่งหลักการเหล่านี้จะปรากฏในกฎหมายอื่นหรือบทบาหน้าที่ของส่วนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น จึงพอสรุปได้

ว่าวัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์การลงโทษระหว่งกฎหมายอาญาลาวและกฎหมายอาญาไทยจึงไม่แตกต่างกันในหลักการ

4.3.2 รูปแบบการลงโทษ

จากการศึกษารูปแบบการลงโทษในกฎหมายอาญาลาวเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการลงโทษตามมาตรา 18 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (การประหารชีวิต การจำคุก การกักขัง การปรับ และการริบทรัพย์สิน) จะเห็นได้ว่ามีรูปแบบพื้นฐานการลงโทษที่คล้ายกันเพียงแต่ในกฎหมายอาญาลาวมีรูปแบบโทษทางอาญาที่หลากหลายกว่าไทย เช่นมีโทษจำคุกตลอดชีวิตต่อหน้ามหาชน การตัดอวัยวะโดยไม่ตัดอวัยวะ หรือการตัดสิทธิทางการเมือง และสมัครเลือกตั้ง ซึ่งโทษประการหลังในประเทศไทยไม่ถึงเป็นโทษทางอาญา และที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนอีกประการหนึ่งก็คือวิธีการลงโทษกรณีโทษประหารชีวิตของลาวใช้วิธีการยิงเป้า แต่ของไทยปัจจุบัน (พ.ศ. 2552) ใช้วิธีการฉีดยาพิษ (มาตรา 19 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499) หรือโทษการริบทรัพย์สินระหว่งกฎหมายอาญาลาวและกฎหมายอาญาไทยก็แตกต่างกัน กล่าวคือของลาวจะเป็นการริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับการอายัดทรัพย์สินในประเทศไทย ส่วนการริบทรัพย์สินในกฎหมายอาญาไทยจะตรงกับการริบวัตถุสิ่งของในกฎหมายอาญาลาว ซึ่งก็คือการริบสิ่งที่ใช้กระทำความผิด มิใช่เป็นความผิด หรือได้มาจาก การกระทำความผิดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในรูปแบบการโทษทางอาญาของกฎหมายอาญาลาวจะไม่มีโทษกักขัง แต่ในการจำคุกที่ดี ก็ต้องคำนึงถึงเหตุบรรเทาโทษ เช่นในเรื่องของอายุ หรือการลงโทษใดๆ เช่นการปรับก็ต้องอ้างอิงกับสภาพทางเศรษฐกิจของผู้ถูกลงโทษ ด้วยรวมทั้งการกักขังแทนค่าปรับในกฎหมายอาญาไทย (มาตรา 29 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499) ของประเทศลาวจะใช้การเปลี่ยนโทษจากการรับมาเป็นการทำงานในสถานที่เดิมของผู้กระทำความผิดหรือที่ศาลกำหนด แล้วหักเงินจากค่าแรงส่งรัฐในรูปแบบการลงโทษตัดอวัยวะโดยไม่ตัดอวัยวะ

จากการวิเคราะห์โดยรวมพบว่ากฎหมายอาญาลาวและกฎหมายอาญาไทยมีวัตถุประสงค์การลงโทษและรูปแบบวิธีการลงโทษที่ค่อนข้างคล้ายกันและต่างคำนึงถึงตัวผู้กระทำผิด ผู้เสียหายและชุมชนที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดนั้นเพื่อการลดอาชญากรรมมากกว่าการกำจัดอาชญากรด้วยวิธีการโหดร้าย

5. บทสรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายอาญาลาว ฉบับ ค.ศ. 2005 มีความสอดคล้องกับแนวคิดทางอาชญาวิทยาสมัยใหม่ที่เน้นการลงโทษเพื่อเยียวยาผลร้ายจากการกระทำผิด การปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และการป้องกันสังคมซึ่งเป็นหลักการของทฤษฎีการลงโทษที่มีจุดหมายรวม และวัตถุประสงค์การลงโทษของกฎหมายอาญาลาวก็ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 27 ว่าต้องการแก้ไขอดีตสร้างผู้กระทำผิด การให้การศึกษาอบรมอาชีพ การสั่งสอนให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กลับมาก่อทำผิดซ้ำ หรือเกิดการกระทำผิดร้ายใหม่โดยไม่ต้องลงโทษเพื่อทรมานหรือเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้กระทำผิด ส่วนรูปแบบการลงโทษและวิธีการลงโทษก็มีความชัดเจนแม้บางส่วนจะไม่ตรงกับกฎหมายอาญาไทย แต่โดยรวมสามารถกล่าวได้ว่ากฎหมายอาญาลาวมีความทันสมัยและสอดคล้องต่อแนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาสมัยใหม่ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษากฎหมายอาญาลาวและเปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาไทยในประเด็นอื่นๆเช่นหลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป และหลักกฎหมายอาญาภาคเฉพาะ ทั้งนี้เพราะทั้งประเทศลาวและประเทศไทย ต่างเป็นส่วนหนึ่งในประชาคมโลก และทั้งสองประเทศมีความใกล้เคียงกันอย่างยิ่งในเรื่องสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยอาจนำหลักการในกฎหมายอาญาลาวที่น่าสนใจมาแก้ไขเพื่อปรับใช้ในกฎหมายอาญาไทยต่อไป

▣ บรรณานุกรม

ประเทือง ธนิยะผล. 2538. **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรรถพร ชูบำรุง. 2527. **ทฤษฎีอาชญาวิทยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2542. **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา หน่วยที่ 1-7**. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ. 2529. **สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประเสริฐ เมฆมณี. 2525. **หลักทัณฑวิทยา**. กรุงเทพฯ: บริษัทการพิมพ์.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. 2550. **หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

Reckless, Walter C. 1973. **The Crime Problems**. 5thEd. Boston: McGraw-Hall Higher Education Group, Inc.

Schmallegger, Frank. 1991. **Criminal Justice Today**. Englewood Cliff : Prentice Hall, Inc.

สุดตา จอมมะณีจัน. 2005. **กตหมายอาญา**. พิมพ์ครั้งที่สอง. เวียงจัน: โครงการงานอ่วมมือระหว่างคณะนิติศาสตร์และสัตตศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวกับโครงการ SIDA.

